

12.03.21

UKKs forslag til genåbningen af billedkunstfeltet

Genåbningen skal satse markant på kunsten og bringe kunstnere, kuratorer og kunstformidlere i arbejde.

UKK har i løbet af coronakrisen bidraget med oplysninger til kulturministeriet om billedkunstnere, kuratorer og kunstformidlers arbejdsmæssige og økonomiske forhold og om behovet for en øget indsats på vores område. Senest deltog vi i et dialogmøde med kulturministeriets genstartsteam for at bidrage til genåbningsstrategien. Genstartsteamets arbejde med at indsamle viden for kultur- og idrætslivet, har resulteret i denne rapport (d. 26.2.2021).

UKK bakker op om rapportens konklusion: "den reducerede omsætning efterlader kultur- og idrætssektoren i en uoverskuelig økonomisk situation, og rigtig mange aktører kæmper for overlevelse". Derudover, at nedlukningen har været særligt udfordrende for nyuddannede: "for særligt debuterende kunstnere og unge talenter har det faldende aktivitetsniveau tillige haft stor betydning i kraft af manglende tilbud om eksponering". Kulturministeren udtalte den d. 2.3.21 til Politiken at noget af det mest frustrerende ved coronakrisen var at opdage, hvor lidt af kulturlivet ministeriet reelt havde føling med. Derfor udvider kulturministeriet nu med mere end 25% flere ansatte, hvilket vi ser som et vigtigt skridt i imødekommelsen af kunstfeltets mange aktuelle udfordringer.

Vi er interesserede i at være i løbende dialog med ministeriet, og i at samarbejde om at organisere og udvikle kunstfeltet på den bedst tænkelige måde. Med dette dokument vil vi i forlængelse af rapporten sætte fokus på nogle af de specifikke problematikker og mulige løsninger for billedkunstfeltet som rapporten udelader. Dette er vores bud på hvordan billedkunstfeltet kan understøttes nu og som en del af genåbningen af samfundet.

1. Nyuddannede billedkunstnere

Nyuddannede billedkunstnere, som endnu ikke er del af det kommercielle (salgsorienterede) eller ikke-kommercielle (udstillinger, arbejdslegater, udsmykninger m.m.) markeder, må ikke tabes på gulvet. Vi ved fra undersøgelsen "Billedkunstens økonomiske rum" (T. Bille m.fl., 2018)** at nyuddannede billedkunstnere tjener væsentligt mindre end deres ældre kollegaer. Løsningsforslag:

Flere puljer og projekter som medtænker nyuddannede kunstnere. Beløbene må gerne øges så der kan skabes mere dybdegående og gennemtænkte projekter.

Støtte til at etablere kunstnere kan udbyde vidensdelingsforløb i entreprenørskab (oprettelse af virksomhed, fondsansøgning, skat, C.V., m.v) for nyuddannede.

Oprettelse af arbejdslegater for nyuddannede kunstnere f.eks. med en særpulje i en forsøgsperiode.

Stil atelier- og værkstedsfaciliteter gratis eller meget billigt til rådighed for nyuddannede. Det kan evt. være et prøveprojekt i samarbejde med København, Århus og/eller Aalborg Kommune, da alle tre kommuner allerede har fokus på dette i mindre skala.

2. Inklusion af freelance kuratorer og kunstformidlere

Vores medlemsundersøgelse* viser, at kunstformidlerne og kuratorerne har meget stor nedgang i indtægt som direkte eller indirekte følge af coronakrisen. Der mangler i høj grad

økonomisk støtte til at holde en hånd under freelance kuratorer og kunstformidlere. Vi ved at freelance kuratoreres økonomi i gennemsnit er lidt lavere end billedkunstneres. Derfor har mange kuratorer ikke mulighed for at søge hjælpepakkerne pga. for lav indtjening. Samtidig har de ikke mulighed for at søge arbejdslegater hos Statens Kunstfond. Det kuratoriske felt dækker alt fra kuratering og produktion af udstillinger til kunstformidling, forskning, undervisning, projektledelse og rådgivning. Det har betydelig nedgang for produktiviteten i kunstfeltet hvis kuratorerne ikke aktivt hjælpes økonomisk gennem krisen.

Løsningsforslag:

Kuratorerne og kunstformidlerne bør være dækket af den midlertidige kunststøtteordning, da de sammen med kunstnerne udgør en helt essentiel del af det samlede professionelle billedkunstfelt i Danmark.

Oprettelse af arbejdslegater for kuratorer og kunstformidlere, f.eks. med en særpulje i en forsøgsperiode.

Sæt kuratorer og kunstformidlere i spil i Slots- og Kulturstyrelsen planlægning af genstarten af billedkunstfeltet. F.eks. ved at ansætte flere kuratorer i kunstprojekter der eksperimenterer med nye formater der tager højde for corona-restriktionerne. Giv kuratorer mulighed for at tænke deres egen faggruppe med.

Opret en pulje til at udvide deling og formidling af kunst på nye digitale platforme som både kan søges af kuratorer, kunstformidlere og kunstnere.

3. Hjælpepakker og arbejdslegater

Mange i billedkunstfeltet tjener under 96.000 kr./årligt, og tjener derved ikke nok til at kunne søge den midlertidige kunststøtteordning. En medlemsundersøgelse* vi har udført i april 2020 viser at 21% af UKKs medlemmer har en indtægt under 100.000 kr./årligt. Dvs. at en femtedel af UKKs medlemmer tjener for lidt til at modtage de nuværende hjælpepakker.

Det er derfor positivt at de ekstraordinære arbejdslegater kunne søges af alle kunstnere med indtægter under 350.000 kr. årligt, så støtten når bredere ud. Udfordringen er dog, at det hertil afsatte beløb på 25 millioner kr. kun vil komme en mindre gruppe kunstnere til gode. 25 millioner fordelt på arbejdslegater a 50.000 kr. kan støtte i alt 500 kunstnere inden for alle syv puljer. Dvs. at hvis midlerne fordeles ligeligt mellem de syv puljer, vil højest 71 billedkunstnere modtage et særligt arbejdslegat. Til sammenligning søgte 1070 billedkunstnere om arbejdslegat i 2021, hvilket giver et billede af feltets størrelse og behov.

En anden udfordring vi ser for puljen, er at svartiden er på op til 12 uger. Dvs. at den økonomiske hjælp tidligst vil blive uddelt medio 2021. Det efterlader mange kunstnere i økonomisk uvidenhed hen over foråret. Vi mener at støttegrundlaget skal hjælpe kunstnere bredt set. Der er behov for ikke alene at favorisere kunstnere hvis praksis allerede passer ind i innovationskriterier, da der er fare for, at man ensretter praksisformerne. Vi mener at støtten bør give mulighed for en basisindtægt for kunstnere og kuratorer på en måde hvor de holdes fri fra krav om fastlåste formater og kriterier. Det er fint at der generelt er forventninger til at den kunst som Statens Kunstfond støtter eksperimenterer i nye formater og når ud til nye målgrupper, men det er ikke i orden når det er forventninger der skal imødekommes før man kan komme i betragtning til økonomisk hjælp under en pandemi.

Løsningsforslag:

Fjern krav om minimumsindtægt på hjælpepakker for kunstnere.

Uddel flere særlige arbejdslegater til kunstnere ved at øge puljens størrelse.

Skær ned på forudbestemte kriterier om nye formater og målgrupper som grundlag for tildeling af de særlige arbejdslegater.

Kortere behandlingstid.

Gør det muligt at søge af flere omgange.

4. De selvorganiserede platforme

I Danmark er der mere end 40 selvorganiserede udstillingsplatforme, som udgør en vigtig del af det danske billedkunstfeltet (tal fra foreningen Offspace). Udfordringen er, at de er og har været hårdt ramt af forsamlingsforbudet, og må aflyse og udskyde projekter. Samtidigt har mange af udstillingsplatformene ofte en skrøbelig økonomi, baseret på et mindre antal medlemmers private økonomi.

Løsningsforslag:

Sæt de små institutioner og kunstnerdrevne udstillingssteder i spil. Det kan evt. være i særpuljer der arbejder med udendørs kunst, invitere dem til at lave en festival eller andre formater med åbne rammer, eller selv at komme med bud på projekter. Tag evt. kontakt til foreningen Offspace, der repræsenterer de danske selvorganiserede udstillingsplatforme.

Økonomisk håndsrækning til at betale udstillingsstedernes husleje og andre faste udgifter.

En nuværende mulighed er at søge den midlertidige kompensationsordning for særligt nødlidende kulturinstitutioner (frist d. 15.3.21). Det kan dog være et problem, at det er krav om at man skal have forventede kompensationsberettigede omkostninger på minimum 100.000 kr. Mange af de selvorganiserede steder har mindre økonomier end det, og vil derfor ikke kunne søge. Vi foreslår at ansøgningsfristen forlænges og at kompensationsbeløbet sænkes væsentligt.

5. Behov for data om billedkunstfeltet

Krisen bliver ved med at tydeliggøre, hvor vigtig indsamling af data er for hele billedkunstfeltets sammenhæng med det øvrige samfund. Genereres der ikke tilstrækkelig data kan kulturministeriet, finansministeriet, og andre myndigheder ikke hjælpe billedkunstfeltet. Derfor bør vi igen se på hvilke datasæt der er akut behov for. Det er også i tråd med genstartsteamets rapport der efterlyser "systematisk indsamling af fælles data, der kan belyse, hvad der gør brugerne trygge eller utrygge; hvad der kan få brugerne til at bruge digitale platforme eller gå til udendørs arrangementer; hvordan nye målgrupper kan nås, og gamle målgrupper aktiveres i forbindelse med en genåbning." Vi har ikke kun brug for data om brugere, som primært kan gavn institutionerne i at imødekomme krav om besøgstal, men om alle feltets aktører, og specifikt for vores område; billedkunstnere, kuratorer og kunstformidlers økonomiske vilkår og sammensætning.

6. Udvikling af billedkunstfeltets organisationer

I forlængelse af at få mere og bedre data om billedkunstfeltet, er det centralt at vi opbygger kapacitet til at udvikle den strukturelle dimension af billedkunstfeltet. Dette vil kræve koordinerende arbejde, der samler aktører på billedkunstfeltet, og opstarter en dialog om hvordan og hvorfor organisatorisk udvikling i højere grad bør have fokus end det har i dag. Her tænker vi på nye partnerskabs- og samarbejdsmodeller, nye finansieringsformer, analyse og opkvalificering af billedkunstfeltet som et økosystem, m.m. Dette kan der være mange eksempler på, og ét område der fremhæves ofte er krydsfeltet mellem videnskabeligt og teknologisk udviklingsarbejde og billedkunstneriske og æstetiske praksisser. Det kunne f.eks. gøres fordelagtigt for en virksomhed eller et research-miljø at ansætte en kunstfaglig i en periode, tilsvarende huskunstnerordningen i skolevæsenet. Mange kunstneriske praksisser udforsker state-of-the art teknologi, og en situation hvor kunstfaglige er i berøring med industrien, ville være udviklende for begge parter.

7. Dagpenge

Dagpengesystemet passer i ringe grad til kulturbranchens arbejds- og indtægtsforhold hvor mange derfor ikke er dækket. Vores medlemsundersøgelse* viser, at 53% af undersøgelsens deltagere som tjener under 199.999 kr./årligt, ikke er medlem af en a-kasse. Dvs. at der ikke er et sikkerhedsnet under en stor del af kunst- og kulturbranchens arbejdere. Til sammenligning er ca. 81% af den samlede arbejdsstyrke medlem af en a-kasse. Udfordringen er bl.a. at a-kasse systemet passer dårligt sammen med at være selvstændig og/eller kombinations økonomier. Der er mangel på viden hos a-kasserne omkring hvorvidt legater, f.eks. arbejdslegater fra Statens Kunstfond, tæller med i optjeningen af en ny dagpengeperiode.

Løsningsforslag:

Gør det lettere for kunstnere og andre selvstændige som er påvirket af corona-restriktionerne at modtage dagpenge uden en optjeningsperiode.

Tydeliggøre at legater kan tælle med i optjeningen af dagpengeperiode og klar formidling af 'forbindelsen' mellem de to systemer hhv. dagpenge og arbejdslegater, i forhold til hinanden (omregning af timer der udgøres af arbejdslegater og optjening af dagpenge). Med venlig hilsen UKK – Organisation for Kunstnere, Kuratorer og Kunstformidlere

Referencer

I foråret 2020, stod UKK og syv andre brancheorganisationer bag en medlemsundersøgelse omhandlende kunstbranchens indtjeningsvilkår. Undersøgelsen viste at størstedelen af branchen enten direkte eller indirekte er påvirket af covid-19-krisen. 1598 personer deltog i undersøgelsen, heraf 368 billedkunstnere (23%) og 48 kuratorer og kunstformidlere (3%). Undersøgelsen blev udført af Megafon i perioden d. 14 – 20 april, 2020. Yderlig information: <https://ukk.dk/pressemeddelelse-om-medlemsundersogelse-selvstaendige-og-freelancere-i-de-kreative-brancher-er-haardt-ramt-af-foelgerne-af-coronavirus/>

"Billedkunstens økonomiske rum" (T. Bille m.fl, 2018) https://issuu.com/bikubenfonden/docs/billedkunstens_ekonomiske_rum